

Kommunledningskontoret

Dnr KS 2018/255

Till Kommunstyrelsen

Uppföljning – ensamkommande som omfattas av nya/tillfälliga gymnasielagen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta att ge Arbetsmarknadsenheten i uppdrag att återanställa en resurs på 100 % och att finansieringen tas under tre år från Integrationsfonden.

Sammanfattning av ärendet

Boendena Berget och Talludden med sammanlagt 18 ungdomar drivs sedan januari i år utan personalresurs. Vi kan konstatera att gruppen i stor utsträckning klarar sin dagliga livsföring utan hjälp. Dock ser vi brister och risker med att gruppen inte får sina behov av trygghet och säkerhet tillgodosedda. I jämförelse med andra grupper som tidigare varit placerade som barn är den här gruppen lämnad utan något stöd. Tvärtemot vad riktlinjer säger. Bristen på stöd och trygghet har visats sig i både praktiska problem och några incidenter inom gruppen och på boendet. Samverkan med civilsamhället är i grunden bra men når inte ända fram i relationerna till ungdomarna.

Ärende

Dagsläge

Från januari 2017 har AME drivit boendet Berget med en personalresurs och ett stort samarbete med kommunens Utslussverksamhet för ensamkommande barn. Rum på Talludden har tillkommit i januari i år då det ett par månader tidigare bestämdes att alla ungdomar som varit placerade som ensamkommande barn i Vaggeryds kommun och som nu omfattas av den nya gymnasielagen skulle erbjudas boende. På Berget bor idag 15 ungdomar och på Talludden bor 3 ungdomar. Sedan årsskiftet finns inte längre någon personal kopplad till målgruppen. Majoriteten av ungdomarna har fått uppehållstillstånd enligt den nya gymnasielagen.

Bakgrund

Målgruppen på boendena Berget och Talludden togs emot i Sverige och placerades i Vaggeryds kommun som ensamkommande barn under hösten 2015. HVB-boendena jobbade hårt för att skapa trygga och stabila boenden där barnen skulle få en känsla av sammanhang, känna delaktighet och hitta en riktning i livet. Nu, drygt 3,5 år senare, är barnen inte längre barn utan någonstans mellan ungdom och ung vuxen. Det är personer som i grunden är friska men som under en lång tid nu levt i en onormal livssituation. De är sårbara och kraftfulla, kompetenta och maktlösa, ledsna och glada, ensamma och i ett sammanhang, helt vanliga ungdomar och alldeles ovanliga också.

2016 infördes en ny placeringsform i Socialtjänstlagen för barn och unga i åldern 16–20 år – stödboende. Bakgrunden är att det har ansetts angeläget att det finns tillgång till fler placeringsformer för barn och unga som svarar mot deras faktiska behov. HVB hem ansågs inte alltid vara nödvändigt utan istället att det skulle finnas en placeringsform för barn och unga som i stor utsträckning kunna klara sin dagliga livsföring utan hjälp. Så i grunden är stödboende en form för unga som inte bedöms ha så stort vårdbehov med mer än en ung person generellt.

Personer i åldrarna 18-21 år, som de boende på Berget och Talluden, befinner sig i en svår åldersgrupp på så sätt att de ibland ses som ungdomar och ibland som vuxna och det är normalt. Åldern bestämmer inte en människas mognad och utveckling utan alla är olika. Övergången från att vara ung till att bli vuxen har på senare år blivit alltmer utsträckt i tid som utmärks av olika grad av behov av stöd från sin familj, både praktiskt, materiellt och känslomässigt. För ensamkommande placerade ungdomar som inte har sin familj i Sverige är inte detta stöd en självklarhet, utan här behöver samhället kompenserande frånvaron av familj och nätverk. Utformningen av stödboende har därför krav på sig att tillgodose behovet av trygghet och säkerhet för den målgrupp som verksamheten riktar sig till. Även om man i grunden tänker att dessa unga har stor förmåga och ett mindre vårdbehov så tänker man att de fortfarande behöver stöd för en tryggare och lättare övergång till vuxenlivet. Den som bedriver ett stödboende ska därför se till att det finns särskilt avdelad personal som har som sin huvudsakliga uppgift att stödja de unga som är placerade i boendet. Personalen bör vara organiserad på ett sätt som bidrar till kontinuitet och möjliggör förtroendefulla relationer med barn eller unga som är placerade i stödboendet. Personaltätheten och närvaron av personal i stödboendet ska anpassas till dess utformning. Vid bedömningen av i vilken utsträckning personalen behöver vara närvarande i direkt anslutning till de egna boendena ska det särskilt beaktas om stödboendet består av delade utrymmen eller egna boenden som ligger nära varandra. Personalen ska vara tillgänglig dygnet runt och ska kunna infinna sig i de egna boendena utan oskäligt dröjsmål. Allt för att säkra den unges trygghet och säkerhet. Ledning, personal ska också ha adekvat kompetens (eftergymnasial utbildning) och erhålla den introduktion, handledning och kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

I Vaggeryd har vi valt att erbjuda en grupp unga personer att hanteras utanför Socialnämndens uppdrag att utreda och besluta om vård. Dock innebär det inte att gruppen som sådan inte har likvärdiga behov som andra unga eller tidigare placerade barn. Syftet med stödboende är just att under trygga former, träna och förbereda den unge för ett självständigt boende och vuxenliv. Stödboende kan vara ett fristående boende eller ett boende med delade utrymmen i. Enligt riktlinjerna för stödboende ska man om det gäller boende med delade utrymmen alltid ta i beaktande att den formen kan medföra en risk för negativ påverkan eller konflikter mellan de placerade, kränkningar, våld och övergrepp.

På Berget och Talluden har vi boendeform för unga personer där de delar både bostad och utrymmen och det i sig kan vara en riskmiljö om man inte aktivt arbetar förbyggande med dessa frågor.

Det tillfälliga uppehållstillstånd som beviljas gruppen på Berget och Talluden, 13 månader, är i sig självt en osäkerhetsfaktor i ungdomarnas liv. Många jobbar extra och klarar den

Dnr KS 2018/255

dagliga livsföringen men har ändå svårt att hitta och behålla sin riktning i livet. Många av dem har svårt att hitta begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Detta är ännu tydligare då majoriteten får en dipp i sitt mående en kort tid efter att det fått sitt tillfälliga uppehållstillstånd. De har levt i ovisshet under en lång tid och orken tar slut när den delvisa säkerheten kommer. Boendeformen, utsattheten och en hög psykisk ohälsa utgör en riskfaktor för gruppen som i sin tur påverkar samhället i stort. Konsekvenser av att ha en stor grupp med unga som inte får sina grundläggande behov tillgodosedda är utanförskap och parallella samhällen som byggs upp. Kommunens yttersta ansvar gäller för den här gruppen och akuta lösningar är i längden mer kostsamma och personalintensiva än att arbeta förebyggande. Detta har några inträffade incidenter kring ungdomarna och boendena redan visat.

Förutom de uppenbara risker och konsekvenser som det kan medföra både för den unge som växer upp utan trygghet och stöttning och för samhället i stort har de verksamheter runt omkring målgruppen upplevt en stor resursbrist och en hög arbetsbelastningen i mer praktiska frågor. Det gäller till exempel allt från posthantering och brevlådor, registreringar på Skatteverket, Försäkringskassan och andra myndigheter, trådlöst internet, städning av gemensamma utrymmen och kontraktskrivande. Samtalen och besöken till/på AME och Fastighetskontoret har skjutit i höjden och ytterligare ökat arbetsbelastningen på redan högt belastade avdelningar. Små frågor som i ungdomarnas ögon blir stora då osäkerheten i det nya landet fortfarande är stor och behovet av vägledning betydande. Små frågor som en personalresurs tidigare fångat upp snabbt, löst och på det sättet undvikit att frågor legat till sig och blivit till konflikter. Att bo tillsammans kräver också i sig en hög social förmåga och konfliktlösning. Vid osäkerhet i levnadssituationen och psykisk ohälsa ökar (som nämnt ovan) risken för konflikter som eskalerar, självmedicinering med droger och alkohol och annat destruktivt beteende.

I en utblick i Sverige på olika internat, både på gymnasienivå och på folkhögskolor, ser vi att i stort sett alla har någon sorts resurs kopplad till elevhemmen. Det kan handla om allt från städtillsyn, att leda och fördela arbetet i gemensamma arbets- och ansvarsgrupper, leda husmöten och att ha jourtelefon på kvällar och helger till att vara ansvariga för att skapa en god trivsel och vara en närvarande, aktiv och omtänksam vuxen i ungdomarna/de unga vuxnas liv. Och detta är skolor som i huvudsak tar emot välfungerande ungdomar som har en ursprungsfamilj och en stabil hemmiljö i relativt närområde (oftast inom Sveriges gränser).

Samverkan med civilsamhället

Den samverkan med Internationella Vänner som redan är etablerad har under året utökats ytterligare kring gruppen på Berget. En representant från Internationella Vänner besöker tillsammans med en representant från någon av kyrkorna Berget en gång per vecka. Det har också kopplats en särskild styrgrupp till arbetet där AME har en representant. Samarbetet fungerar bra mellan Internationella Vänner, kyrkorna och kommunen. Dock har ungdomarnas intresse varit svalare än förväntat. En rimlig orsak är att det blir olika personer nästa varje vecka som besöker boendet och bristen på kontinuitet möjliggör inte förtroendefulla relationer. Då kommunen inte heller är arbetsgivare för dessa personer uppstår situationer där ansvarsområden är oklara; till exempel när det gäller situationer som vanligtvis hade gått in in under arbetsmiljöansvaret.

Då det inte heller finns tillräckligt många frivilliga inom de olika organisationerna innebär detta också att boendet Talludden inte har några vuxenbesök alls.

Handläggare

Annika Hedvall
Kommundirektör

Jenny Andersson
Arbetsmarknadsenhetschef

Anna Gradeen
Områdeschef Integration och försörjning